

**ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE WOJSK WE WSPÓŁCZESNYCH
OPERACJACH – WYMIAR NARODOWY, WIELONARODOWY i CYWILNY**

**LOGISTIC SUPPORT OF FORCES IN CURRENT OPERATIONS
– NATIONAL, MULTINATIONAL AND CIVIL DIMENSION**

Dariusz GRALA

Akademia Sztuki Wojennej, Wydział Zarządzania i Dowodzenia, Instytut Logistyki

Streszczenie

Artykuł dotyczy problematyki organizacji zabezpieczenia logistycznego wojsk biorących udział we współczesnych operacjach. Celem publikacji jest identyfikacja zadań logistycznych realizowanych przez organy narodowe, wielonarodowe oraz przedsiębiorstwa cywilne w operacjach na terenie kraju i poza jego granicami. W artykule dokonano charakterystyki współczesnych operacji a następnie opisano procesy wsparcia i zabezpieczenia logistycznego wojsk biorących w nich udział. W poszczególnych częściach publikacji przedstawiono zadania logistyczne jakie w ostatnio prowadzonych operacjach militarnych były realizowane przez narodowy system logistyczny, logistykę wielonarodową oraz kontraktorów cywilnych. Autor podejmuje również próbę wskazania kierunków w jakich powinny rozwijać się koncepcje organizacji zabezpieczenia logistycznego przyszłych operacji.

Słowa kluczowe: Zabezpieczenie logistyczne wojsk, wsparcie logistyczne operacji, współczesne operacje militarne, logistyka wielonarodowa, kontraktorzy cywilni w operacjach

Abstract

The article concerns the problems of the organization of logistic support of forces participating in current operations. The purpose of the publication is an identification of logistics tasks performed by national and multinational logistics as well as the civil contractors. The article presents the characteristics of current operations and then describes their logistic support. The individual parts of the publication present logistic tasks that in recent military operations were carried out by the national logistics system, multinational logistics and civil contractors. The author also indicates the directions in which the concepts of organizing logistic support of future operations should develop.

Key words: Combat service support, logistic support for operation, current military operations, multinational logistics, contractors support to operations

Wstęp

Konflikty zbrojne ostatnich lat zweryfikowały dotychczasowe postrzeganie wojny i towarzyszących jej działań militarnych. Współczesne operacje prowadzone są przez połączone siły wielonarodowe zazwyczaj w ramach szeroko pojętego reagowania

kryzysowego, którego celem nadrzędnym jest zapewnienie bezpieczeństwa międzynarodowego. Zazwyczaj takie operacje prowadzone są poza granicami kraju wysyłającego kontyngent. Możliwe jest także prowadzenie operacji obronnej na własnym terytorium, z pomocą sił sojuszniczych działających w ramach obrony kolektywnej. Jednocześnie nie można wykluczyć, iż państwo będzie musiało prowadzić operację obronną samodzielnie np. do czasu przybycia sojuszniczych sił. Kolejnym aspektem jest możliwość udziału sił zbrojnych w misjach Organizacji Narodów Zjednoczonych, w celu utrzymania światowego pokoju. Wszystkie wymienione przedsięwzięcia wymagają odpowiedniej organizacji i realizacji wsparcia i zabezpieczenia logistycznego wojsk. W zależności od charakteru i uwarunkowań operacji zadania logistyczne będą realizowały jednostki wojskowe narodowe lub wielonarodowe a także podmioty cywilne.

W artykule przedstawiono charakterystykę współczesnych operacji militarnych oraz organizację wsparcia i zabezpieczenia logistycznego wojsk biorących w nich udział.

Celem artykułu jest identyfikacja zadań logistycznych realizowanych przez organy narodowe, wielonarodowe oraz przedsiębiorstwa cywilne w operacjach na terenie kraju i poza jego granicami.

Problem naukowy podjęty w artykule został sformułowany w postaci pytania: Jakie zadania wsparcia i zabezpieczenia logistycznego wojsk biorących udział we współczesnych operacjach realizowane są przez jednostki wojskowe narodowe i wielonarodowe oraz zewnętrzne podmioty wojskowe oraz w jakim kierunku powinna zmierzać organizacja zabezpieczania logistycznego przyszłych operacji? W materiale wykorzystano wyniki badań własnych autora oraz doświadczenia z udziału w misjach PKW Irak oraz PKW Czad.

Charakterystyka współczesnych operacji

W literaturze przedmiotu funkcjonuje wiele definicji operacji oraz ich klasyfikacji wg określonych kryteriów. Pojęcie operacji jest też często mylnie używane w stosunku do działań ratowniczych, wojskowych, specjalnych, policyjnych itp. Analiza literatury przedmiotu oraz wnioski z ostatnich konfliktów zbrojnych wskazują, iż operacja to nie tylko działania militarne. Współczesna operacja może być prowadzona we wszystkich okresach funkcjonowania państwa, tj. w okresie pokoju, kryzysu i wojny i jest bezpośrednią formą wspierającą zamierzenia polityki państwa. W operacji obecnie biorą udział nie tylko siły wojskowe, ale także służby ratownicze, medyczne, organizacje humanitarne, firmy transportowe, specjaliści cywilni.

Współcześnie pod pojęciem operacji rozumie się „uzgodnione, co do jej celu, miejsca i czasu bitwy, walki, uderzenia ogniowe i manewry poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk, prowadzone pod jednym dowództwem dla osiągnięcia celu strategicznego przy minimalnych stratach własnych”¹.

W zależności od przyjętego kryterium operacje można podzielić na: lądowe i powietrzne (kryterium środowiska); operacje wojsk lądowych, powietrznych, marynarki wojennej, specjalnych i sił połączonych (rodzaj uczestniczących sił zbrojnych); operacje wojenne, kryzysowe, pokojowe (okres funkcjonowania państwa); operacje narodowe, wielonarodowe,

¹ Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, AON, Warszawa 2008, s. 86.

koalicyjne, sojusznicze (ze względu na uczestnictwo różnych podmiotów prawnych)². W Sojuszu Północnoatlantyckim, zgodnie z zapisami Traktatu Waszyngtońskiego wraz z precyzującymi go dokumentami: *Koncepcją strategiczną NATO* oraz *Sojuszniczą doktryną połączoną*, przyjęto podział operacji militarnych na: operacje prowadzone na podstawie art. 5 Traktatu waszyngtońskiego oraz operacje reagowania kryzysowego spoza art. 5 Traktatu waszyngtońskiego. Biorąc pod uwagę stan funkcjonowania państwa wyróżnia się operacje wojenne, reagowania kryzysowego i pokojowe, przy czym operacje wojenne prowadzone są gdy państwa znajdują się w stanie wojny, pokojowe dotyczą działań w czasie pokojowego funkcjonowania państwa, a operacje reagowania kryzysowego w okresie kryzysu³.

Operacje wojenne wynikają z zagrożeń bezpośrednich⁴ i związane są ze stanem funkcjonowania państwa. Celem operacji wojennej jest obrona suwerenności i nienaruszalności terytorialnej kraju własnego lub sojuszniczego. Organizowanie i prowadzenie operacji, w przypadku zagrożenia militarnego, może odbywać się w formie obrony narodowej lub kolektywnej, a także w formie ataku wyprzedzającego działania przeciwnika. Może być to realizowane na terytorium własnego kraju lub poza jego obszarem. Operacje wojenne NATO związane są z obroną kolektywną i wynikają z art. 5 Traktatu waszyngtońskiego, który zgodnie z art. 51 *Karty Narodów Zjednoczonych* nadaje prawo każdemu z państw członków NATO do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony w przypadku wystąpienia aktu napaści zbrojnej ze strony innego państwa (państw). Broniąca się strona jest uprawniona do podjęcia wszelkiego rodzaju koniecznych działań, w tym wojskowych, zmierzających do odparcia napaści, samodzielnie lub przy wsparciu innych państw sojuszniczych, członków paktu, w celu przywrócenia lub utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego⁵.

Operacje reagowania kryzysowego są odpowiedzią na sytuację kryzysową, tj. stan zagrożenia, przy czym występujące zagrożenia mają charakter pośredni. Działania militarne ukierunkowane są na likwidację sytuacji kryzysowych, które mogą wynikać z przyczyn polityczno-militarnych, fizyczno-geograficznych, ekonomicznych lub społecznych⁶. W nomenklaturze Sojuszu przez pojęcie operacji reagowania kryzysowego rozumiane są wielofunkcyjne operacje, które obejmują polityczne, militarne i cywilne działania inicjowane i realizowane zgodnie z prawem międzynarodowym, międzynarodowym prawem humanitarnym, mające na celu zapobieganie konfliktom, realizowane zgodnie z zadeklarowanymi celami NATO⁷. Zakres przewidywanych działań związanych z użyciem siły wojskowej lub groźbą jej użycia obejmuje wsparcie międzynarodowych organizacji (ONZ, OBWE), operacje wsparcia pokoju oraz sojusznicze operacje wojenne realizowane przez wielonarodowe siły NATO lub we współdziałaniu z innymi państwami (spoza Sojuszu) czy organizacjami międzynarodowymi. Doktryna sojusznicza wymienia następujące rodzaje operacji spoza art. 5 (NA5CRO): operacje wsparcia pokoju, przeciwdziałanie i zapobieganie

² Zob. A. Czupryński, *Współczesna sztuka operacyjna*, AON, Warszawa 2009, s. 144.

³ A. Polak, *Ewolucja teorii operacji*, AON, Warszawa 2012, s. 208.

⁴ Zagrożenia o charakterze bezpośrednim zagrażają literalnie interesom państwa, regionu, organizacji; zagrożenia pośrednie destabilizują sytuację społeczną, polityczną, ekonomiczną, W. Kaczmarek, *Wpływ zagrożeń o charakterze militarnym na funkcjonowanie wojsk lądowych*, AON, Warszawa 2008, s. 14.

⁵ *Traktat waszyngtoński*, Waszyngton 1999, art. 5.

⁶ Zob. A. Czupryński, *Współczesna sztuka operacyjna...*, wyd. cyt. s. 240.

⁷ Zob. MC-327/2 *NATO Military Policy for Non-Article 5 Crisis Response Operations*.

działaniom nieregularnym, wsparcie dla władz cywilnych, poszukiwanie i ratownictwo (*Search and Rescue – SAR*), ewakuacja personelu niewojskowego, operacje odzyskiwania⁸.

Operacje pokojowe Organizacji Narodów Zjednoczonych, zwane powszechnie misjami pokojowymi, definiowane są jako „użycie wielonarodowych sił wojskowych i cywilnych pod nadzorem ONZ do rozwiązania konfliktów wewnętrznych lub międzynarodowych”⁹. Decyzję o uruchomieniu operacji pokojowych mogą podejmować: Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa lub sekretarz generalny. Rozróżnia się dwa rodzaje operacji pokojowych: misje obserwacyjne oraz operacje z użyciem kontyngentu wojskowego – doraźnych sił Narodów Zjednoczonych (*United Nations Emergency Forces – UNEF*)¹⁰. Zgodnie z założeniami operacji pokojowych wprowadzenie sił pokojowych powinno być poprzedzone uzyskaniem zgody stron konfliktu. W załączniku do *Programu dla Pokoju z 1995 roku (An Agenda for Peace 1995)* określono możliwe formy działań pokojowych ONZ, którymi są: dyplomacja prewencyjna, budowanie pokoju, wymuszanie pokoju, rozbrojenie, sankcje.

Wszystkie wymienione wyżej rodzaje operacji wymagają skutecznego i efektywnego wsparcia i zabezpieczenia logistycznego wojsk biorących w nich udział. W zależności od uwarunkowań danej operacji zadania logistyczne na rzecz kontyngentów wojskowych mogą być realizowane przez systemy logistyczne narodowe, logistykę wielonarodową oraz firmy i organizacje cywilne.

Narodowy system zabezpieczenia logistycznego operacji

Zapewnienie zabezpieczenia logistycznego wojsk wydzielonych do operacji jest obowiązkiem każdego państwa, które zadeklarowało udział swoich sił wojskowych (państwo wysyłające). Państwo wysyłające odpowiada za przygotowanie kontyngentu, jego przemieszczenie do obszaru operacji oraz jego funkcjonowanie podczas operacji a po jej zakończeniu wycofanie. Organizacja zabezpieczenia logistycznego kontyngentu może przewidywać wykorzystanie nie tylko źródeł narodowych ale także wsparcie Sojusznicze (wielonarodowe), a także wsparcie zewnętrzne w postaci firm cywilnych.

Główne zadania wsparcia i zabezpieczenia logistycznego wojsk realizować będą elementy wojskowego systemu logistycznego SZ RP tj.¹¹:

- mobilne, autonomiczne jednostki logistyczne wojsk operacyjnych oraz elementy Brygad Logistycznych (BLog),
- stacjonarne jednostki logistyczne i infrastruktura wojskowa,
- podmioty gospodarki narodowej zaangażowane w realizację procesów logistycznych na rzecz SZ RP (wykorzystanie zasobów logistycznych państwa).

W przypadku **operacji realizowanych na obszarze naszego kraju** (wojennych), w czasie walki pododdziały bojowe będą zabezpieczane przez organiczne pododdziały logistyczne,

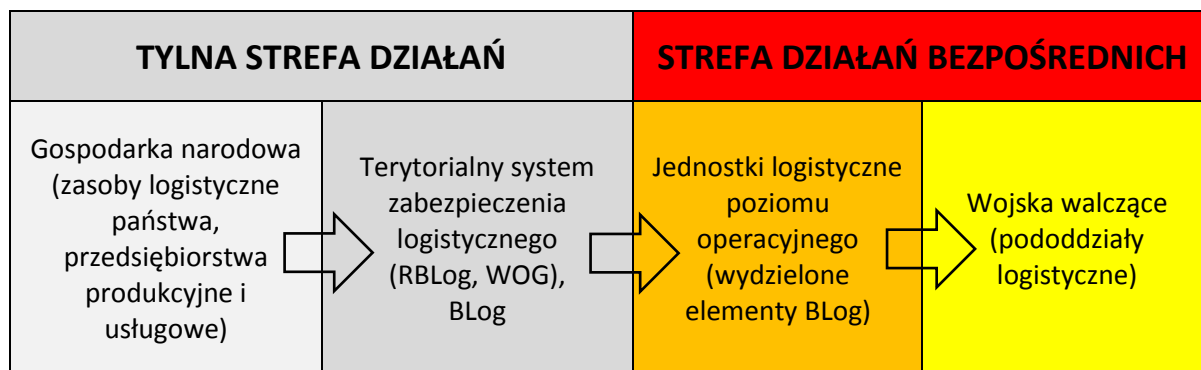
⁸ Tamże, s. 63.

⁹ *Słownik terminów...*, wyd. cyt., s. 92.

¹⁰ Tamże.

¹¹ Por. A. Borucka, *Funkcjonowanie wojskowych oddziałów gospodarczych w nowym systemie logistycznym Sił Zbrojnych*, „Logistyka” nr 6/2013, s. 43.

które zorganizują stacjonarne urządzenia logistyczne oraz wydzielą mobilne elementy logistyczne. Źródłem dostaw będą dla nich zasoby przełożonego oraz w dalszej kolejności zapasy zgromadzone w składach terytorialnego systemu zabezpieczenia logistycznego. Po uruchomieniu programu mobilizacji gospodarki wyznaczone podmioty cywilne będą realizować produkcję lub usługi na rzecz SZ RP¹². Narodowy system zabezpieczenia logistycznego wojsk w operacji na terenie kraju przedstawia rysunek 1.

Rys. 1. Narodowy system zabezpieczenia logistycznego wojsk w operacji na terenie kraju

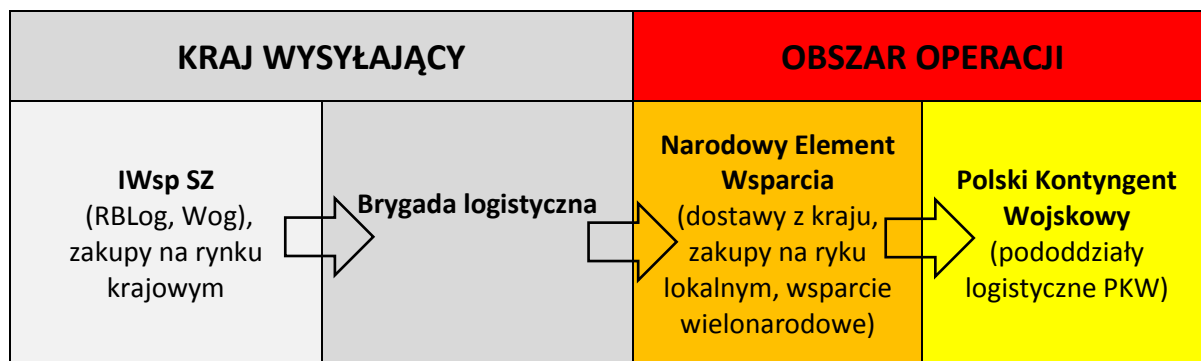
Źródło: opracowano na podstawie: K. Szymański, *Zmiany w logistyce SZ RP na tle koncepcji rozwoju systemu logistycznego NATO*, Materiały autorskie, Informacja dla kadry WSO, AON, 23 maja 2007, s. 5.

Po przybyciu sojusznicznych sił wzmocnienia ich funkcjonowanie będzie musiało być wspomagane przez system logistyczny sił zbrojnych oraz inne elementy państwa (administracja, infrastruktura, służba zdrowia) w ramach wsparcia państwa gospodarza (*Host Nation Support - HNS*). Komponenty SZ RP będą mogły również korzystać ze wsparcia wielonarodowego np. Połączonej Grupy Wsparcia Logistycznego (*Joint Logistics Support Group - JLSG*), jeżeli znajdą się w jej obszarze odpowiedzialności (*Joint Logistics Area*).

W operacjach poza granicami kraju dla zapewnienia funkcjonowania kontyngentu wojskowego z jednej z brygad logistycznych wydziela się narodowy element wsparcia (*National Support Element – NSE*), który jest źródłem zaopatrywania dla pododdziałów PKW (Polski Kontyngent Wojskowy). Zapasy środków zaopatrzenia zgromadzone w NSE uzupełniane są dostawami z kraju, zakupami na rynku lokalnym lub w ramach wsparcia ze strony koalicjanta bądź organizacji międzynarodowej na podstawie podpisanych porozumień. W zależności od potrzeb danego kontyngentu, w strukturze NSE znajdują się pododdziały remontowe, transportowe, przechowywania, zabezpieczenia dysponujące odpowiednim sprzętem technicznym, zapasami i specjalistami¹³. Pododdziały w kontyngentach, zwłaszcza większych, również dysponują potencjałem logistycznym, zabezpieczającym działania swoich wojsk. Narodowy system zabezpieczenia logistycznego wojsk w operacji poza granicami kraju przedstawiono na rysunku 2.

¹² Zob. D. Grala, M. Kaźmierczak, *Kierowanie zabezpieczeniem logistycznym wojsk we współczesnych operacjach* [w] W. Nyszk (red.), *Współczesna logistyka-wybrane aspekty*, AON, Warszawa 2013, s. 60.

¹³ Zob. D. Grala, *Zabezpieczenie logistyczne wojsk w operacjach wielonarodowych*, ASzWoj, Warszawa 2016, s. 83-88.

Rys. 2. Narodowy system zabezpieczenia logistycznego wojsk w operacji poza granicami kraju

Źródło: opracowano na podstawie: *Zasady prowadzenia gospodarki materiałowej i finansowej w polskich kontyngentach wojskowych realizujących zadania poza granicami państwa*, IWsp SZ, Bydgoszcz 2010, s. 9.

W dotychczas wydzielanych PKW, w zależności od uwarunkowań danej operacji, kanał narodowy zabezpieczał kontyngenty w klasie I (częściowo żywność zwłaszcza racje suche, leki), w klasie II (zasadniczy sprzęt wojskowy, wyposażenie indywidualne żołnierzy, w ograniczonym stopniu w klasie III (specjalistyczne materiały pędne i smary) oraz w klasie V (głównie amunicja)¹⁴.

Narodowy kanał w przeszłości stanowił podstawowe źródło zaopatrzenia dla kontyngentu. Obecnie państwa wysyłające często korzystają ze wsparcia innych państw i organizacji, w tym w coraz szerszym zakresie w ramach logistyki wielonarodowej.

Wielonarodowe wsparcie logistyczne operacji

Coraz wyższy poziom interoperacyjności logistycznej państw członkowskich, w tym także Polski, umożliwia korzystanie z zapasów środków zaopatrzenia oraz usług logistycznych dostarczanych przez inne kontyngenty (państwa) biorące udział w operacji. Pozwala to ograniczyć wysiłek narodowego systemu logistycznego i zmniejszyć koszty udziału. Zakres wsparcia ze strony innych nacji i organizacji jest każdorazowo uzgadniany i potwierdzany w stosownych dokumentach.

Państwo wysyłające kontyngent do operacji może z korzystać z następujących opcji: wykorzystanie logistyki wielonarodowej, wsparcie sił przez narodowe systemy zabezpieczenia państw biorących udział w operacji, wsparcie przez państwo-gospodarza (*Host Nation Support – HNS*), wsparcie przez państwo wiodące w zakresie logistyki (*Logistic Lead Nation – LLN*), wsparcie przez państwo wyspecjalizowane w zakresie logistyki (*Logistic Role Specialist Nation – LRSN*), wsparcie przez kontrahentów zewnętrznych (*Contractors Support to Operations – CSO*), wsparcie przez agencje NATO właściwe do

¹⁴ Zob. D. Grala, *Narodowy element wsparcia wobec wyzwań logistyki wielonarodowej – rozprawa doktorska*, AON, Warszawa 2015, s. 122-159.

spraw wsparcia działań sił sojusznicznych, wzajemne wsparcie państw biorących udział w operacji na podstawie zawartych porozumień międzynarodowych¹⁵.

Najbardziej zaawansowaną formą logistyki wielonarodowej w NATO jest Połączona Grupa Wsparcia Logistycznego (*Joint Logistics Support Group* – JLSG). Jest to organ realizujący zadania logistyczne na rzecz dowódcy sił połączonych (ang. *Joint Force Commander* – JF COM) oraz koordynujący przedsięwzięcia logistyczne na teatrze działań. Działalność JLSG w czasie operacji ma przyczynić się do optymalnego wykorzystywania dostępnych zasobów i potencjału logistycznego¹⁶.

Idea powstania JLSG wpisuje się w obowiązujące zasady logistyczne NATO, w szczególności w zasadę wielonarodowości i efektywności¹⁷. **Zasada wielonarodowości** wynika wprost z charakteru współczesnych operacji, które realizowane są przez organizacje międzynarodowe lub koalicje państw. Dlatego współczesne koncepcje zabezpieczenia logistycznego operacji NATO, UE i ONZ podkreślają, iż w przyszłych operacjach coraz większą rolę powinna odgrywać **logistyka wielonarodowa**, której rozwiązania pozwalają zmniejszyć wysiłek logistyczny państwa wysyłającego kontyngent, a jednocześnie poprzez efekt synergii zwiększyć **efektywność zabezpieczenia logistycznego wojsk**¹⁸. **Zasada efektywności** polega przede wszystkim na **właściwym gospodarowaniu zasobami logistycznymi**, z uwzględnieniem czynników ekonomicznych. Określenie potrzeb powinno być dokonane w odpowiednim czasie, aby zoptymalizować zaopatrywanie i optymalne zużycie zasobów. Należy zaznaczyć, że efektywność procesów logistycznych w siłach zbrojnych może być rozpatrywana na wielu płaszczyznach: operacyjnej, systemowej, rzeczowej, technologicznej, ekonomicznej, sojuszniczej, rozwojowej, społecznej oraz ekonomicznej¹⁹. W przypadku operacji prowadzonych przez organizacje międzynarodowe efektywne zabezpieczenie logistyczne polega na optymalnym wykorzystaniu potencjałów logistycznych państw uczestniczących, zwiększeniu skuteczności realizacji zadań czyli osiągnięcia celu operacji oraz zmniejszenia ogólnych kosztów operacji.

Polskie kontyngenty wojskowe uczestnicząc w dotychczasowych operacjach w różnym zakresie korzystały ze wsparcia wielonarodowego ze strony państwa wiodącego (USA w Iraku i Afganistanie, Francja w EUFOR Czad), ze strony organizacji międzynarodowych (NATO w Afganistanie i Kosowie, ONZ w Libanie i Czadzie), ze strony agencji ds. wsparcia (NATO Support Agency oraz amerykańska Defence Logistics Agency w Afganistanie), czy wreszcie logistyki wielonarodowej (JLSG w Kosowie). Zazwyczaj wsparcie dotyczyło klasy I (żywność, MRE, woda), częściowo klasy II (leasing pojazdów, wyposażenie indywidualne), klasy III (paliwo), klasy IV (materiały konstrukcyjne, sprzęt kwaterunkowy, materiały fortyfikacyjne), częściowo klasy V (materiały wybuchowe). Usługi z jakich korzystano w ramach wsparcia wielonarodowego to organizacja żywienia, transport strategiczny oraz operacyjny, ewakuacja medyczna, dostawy i dystrybucja paliw i wody.

¹⁵ *Połączona grupa wsparcia logistycznego DD 4.6(B)*, Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych, Bydgoszcz 2014, s. 13-14.

¹⁶ Tamże, s. 5.

¹⁷ *Bi-SC Joint Operational Guidelines for Logistics*, JOG 13/01, NATO, 2013, str. 2-1

¹⁸ *MC 319/3, NATO Principles and Policies for Logistics*, NATO, Brussels, 2014, s. 12.

¹⁹ Zob. T. Jałowicz, *Efektywność logistyczna w siłach zbrojnych*, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2017, s. 38.

Wsparcie operacji ze strony kontraktorów cywilnych

W większości operacji nieodłącznym elementem wsparcia logistycznego są kontraktorzy cywilni. Zarówno w kraju, jak i poza jego granicami wsparcie cywilne pozwala odciążyć wojskowe systemy logistyczne od części zadań, ograniczyć koszty oraz skrócić czas realizacji usług. Pierwszą grupę kontraktorów stanowią koncerny spoza obszaru operacji, dostarczające zaopatrzenie (głównie żywność i paliwo) do baz operacyjnych oraz świadczące usługi logistyczne, np. transport strategiczny i transport lotniczy na teatrze działań. Druga grupa to kontraktorzy lokalni, którym powierza się usługi transportowe drogowe i kolejowe, utrzymanie baz, dostawy wody i świeżej żywności. W przypadku niewielkich misji, wykorzystanie możliwości lokalnej gospodarki i kontraktorów miejscowych jest korzystniejsze ekonomicznie niż transportowanie zapasów z baz krajowych. Pozwala to odciążyć logistykę wojskową od części zadań i ograniczyć koszty transportu strategicznego. Współpraca z kontraktorami jest także elementem operacji w ramach współpracy cywilno-wojskowej. Zatrudnienie ludności lokalnej pomaga uzyskać przychylność miejscowych władz i obywateli, wpisując się w założenia fazy operacji polegającej na budowaniu pokoju. Jeżeli sytuacja militarna jest ustabilizowana, realizacja zakupów i usług na rynku lokalnym jest elementem operacji mającym na celu rozwijanie gospodarki (przez utworzenie rynku zbytu i napływ środków finansowych do lokalnych przedsiębiorstw). Jest to także sposób na zyskanie zaufania władz lokalnych i ludności do działalności sił wielonarodowych prowadzących operację²⁰.

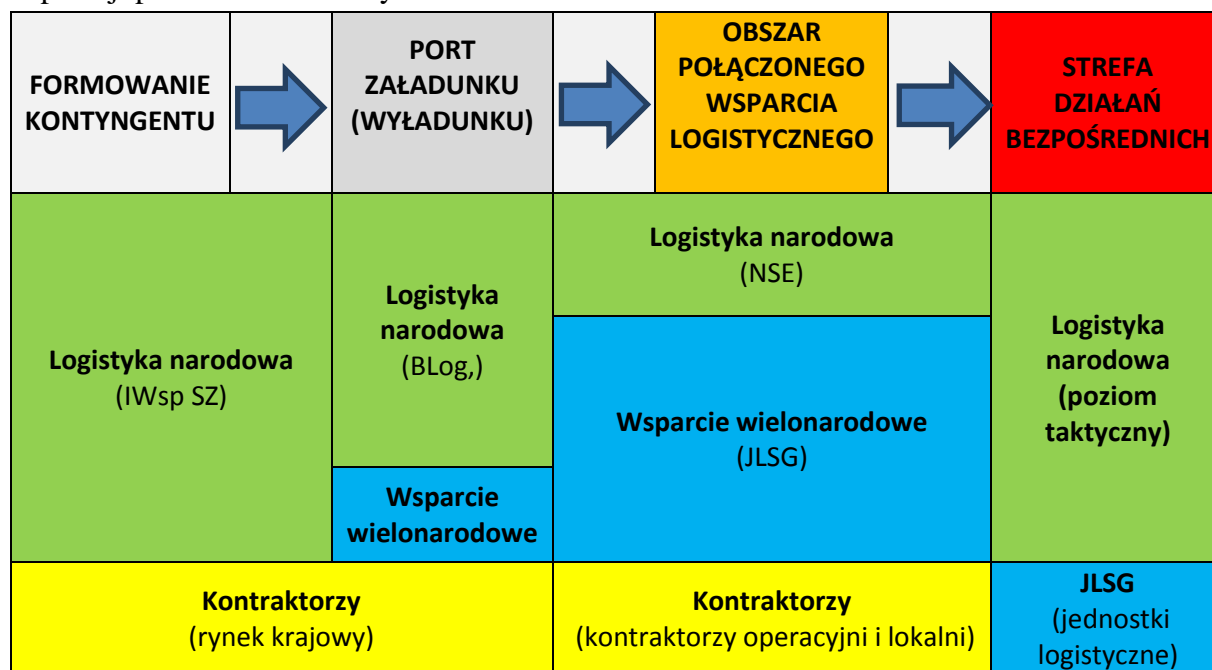
Kontraktorzy w dotychczasowych misjach z udziałem PKW realizowali zadania transportowe, usługi pralnicze, organizowali żywienie, dostawy wody, wywóz i utylizację odpadów. Przykładem może być operacja EUFOR w Czadzie oraz Republice Środkowoafrykańskiej, gdzie korzystano z usług kontraktora lokalnego przy transporcie pojazdów PKW podczas przemieszczenia kontyngentu do rejonu operacji. W Czadzie kontraktorzy dostarczali wodę. Europejskie przedsiębiorstwo SUPREME dostarczało żywność, a australijski koncern PDL paliwo do kontyngentów ONZ w Afryce. Firma KBR w Iraku świadczyła usługi transportowe, budowlane, zakwaterowanie, żywienie.

Podział odpowiedzialności za wsparcie i zabezpieczenie logistyczne operacji

Biorąc pod uwagę wyniki badań dotyczących wsparcia i zabezpieczenia logistycznego operacji, można zauważyć, że w początkowym etapie, tj. w okresie przygotowania kontyngentu wojskowego, zadania zabezpieczenia logistycznego realizują elementy narodowe. Są to jednostki IWsp SZ, w szczególności elementy terytorialnego systemu zabezpieczenia logistycznego (RBLog, WOG), gdzie realizowane są zakupy i gromadzone zapasy. Również usługi logistyczne realizują podmioty wojskowe, chociaż możliwe jest również wykorzystywanie lokalnych firm cywilnych, szczególnie w trakcie przemieszczenia do portów załadunku. W trakcie załadunku sprzętu i środków zaopatrzenia PKW (w portach morskich i lotniczych), wojskowe jednostki logistyczne będą wspierane przez kontraktorów cywilnych (infrastruktura portowa, lotniskowa, sprzęt przeładunkowy, zabezpieczenie

²⁰ Szerzej w D. Grala, *Zabezpieczenie logistyczne wojsk w operacjach wielonarodowych*, ASzWoj, Warszawa, 2016, s. 67.

ładunków). Na tym etapie może pojawić się także wsparcie wielonarodowe, np. w zakresie przygotowania do transportu strategicznego, który jest zazwyczaj organizowany i realizowany przez siły wielonarodowe (koalicjant, organizacja międzynarodowa). W obszarze połączonego wsparcia logistycznego, formowane komponenty rodzajów sił zbrojnych będą zabezpieczane przez jednostki logistyczne kierowane przez JLSG. Należy przypuszczać, że NSE będzie zabezpieczać PKW w niezbędnym zakresie, wynikającym z niepełnej interoperacyjności logistycznej. W tej fazie operacji kluczową rolę odgrywać będą kontraktorzy operacyjni (ang. *Contractor Support to Operation* – CSO), rynek lokalny a nawet państwo gospodarz (ang. *Host Nation Support* – HNS). Wojska walczące w strefie działań bezpośrednich będą zabezpieczane przez organiczne pododdziały logistyczne (narodowe lub wielonarodowe) oraz wspierane przez jednostki logistyczne koordynowane przez JLSG. Podział kompetencji w zakresie wsparcia i zabezpieczenia logistycznego wojsk pomiędzy logistykę narodową, wielonarodową i kontraktorów w poszczególnych etapach operacji przedstawiono na rysunku 3.

Rys. 3. Podział kompetencji w zakresie wsparcia i zabezpieczenia logistycznego wojsk pomiędzy logistykę narodową, wielonarodową i kontraktorów w poszczególnych etapach operacji

Źródło: opracowano na podstawie: *Połączona grupa wsparcia logistycznego DD 4.6(B)*, Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych, Bydgoszcz 2014, s. 43.

Podsumowanie

Współczesne operacje militarne, będące odpowiedzią na charakter konfliktów zbrojnych ostatnich lat są wyzwaniem logistycznym i ekonomicznym dla państw wysyłających kontyngenty wojskowe lub wojskowo cywilne (oprócz sił wojskowych angażowane są także grupy specjalistów cywilnych, organizacje humanitarne, szpitale). Należy przewidywać, iż

przyszłe operacje będą miały charakter wielonarodowy, połączony z różnych rodzajów sił zbrojnych oraz prowadzone będą w oddaleniu od krajów macierzystych. Czynniki te sprawiają, że zabezpieczenie logistyczne wojsk biorących w nich udział będzie wyzwaniem zarówno dla narodowych systemów logistycznych jak też wielonarodowego systemu logistycznego operacji.

Celem publikacji była identyfikacja zadań logistycznych realizowanych przez organy narodowe, wielonarodowe oraz przedsiębiorstwa cywilne w operacjach militarnych realizowanych na terenie kraju i poza jego granicami. Z przeprowadzonych badań wynika, iż narodowe wsparcie logistyczne wojsk wydzielonych do operacji będzie odgrywać największą rolę podczas przygotowania kontyngentu do udziału w operacji oraz w przypadku prowadzenia przez Siły Zbrojne RP operacji obronnej na terenie kraju. W trakcie prowadzenia przyszłych operacji sojuszniczych narodowy kanał zaopatrzenia będzie odgrywał coraz mniejszą rolę wraz ze wzrostem znaczenia logistyki wielonarodowej, w szczególności rozwijania koncepcji JLSG. Zabezpieczenie logistyczne wojsk w walce na poziomie będzie z kolei realizowane głównie przez narodowe organiczne pododdziały. Biorąc pod uwagę, iż część operacji będzie odbywała się na obszarach, w których nie będą prowadzone działania wojenne, należy brać pod uwagę możliwość wsparcia zewnętrznego ze strony kontraktorów cywilnych.

Należy wyraźnie podkreślić, iż pomimo wzrastającej roli logistyki wielonarodowej i kontraktorów we współczesnych operacjach, nadal należy rozwijać zdolności logistyczne systemu narodowego. Polskie siły zbrojne powinny dysponować potencjałem logistycznym zdolnym do zabezpieczenia działań bojowych swoich wojsk w operacji zarówno na terenie kraju jak i poza jego granicami. Jednostki logistyczne powinny posiadać odpowiedni poziom interoperacyjności logistycznej w ramach Sojuszu aby mogły zarówno korzystać ze wsparcia NATO jak też udzielać wsparcia kontyngentom innych państw.

Bibliografia

1. *Bi-SC Joint Operational Guidelines for Logistics JOG 13/01*, NATO 2013.
2. Borucka A., *Funkcjonowanie wojskowych oddziałów gospodarczych w nowym systemie logistycznym Sił Zbrojnych*, „Logistyka” nr 6/2013.
3. Czupryński Andrzej, *Współczesna sztuka operacyjna*, AON, Warszawa 2009.
4. Grala D., *Narodowy element wsparcia wobec wyzwań logistyki wielonarodowej – rozprawa doktorska*, AON, Warszawa 2015.
5. Grala D., *Zabezpieczenie logistyczne wojsk w operacjach wielonarodowych*, ASzWoj, Warszawa 2016.
6. Grala D., Kaźmierczak M., *Kierowanie zabezpieczeniem logistycznym wojsk we współczesnych operacjach* [w] W. Nyszk (red.), *Współczesna logistyka-wybrane aspekty*, AON, Warszawa 2013.
7. Jałowiec T. (2017), *Efektywność logistyczna w siłach zbrojnych*, ASzWoj, Warszawa 2017.
8. MC 319/3, *NATO Principles and Policies for Logistics*, NATO, North Atlantic Military Committee 2014.

9. MC-327/2 NATO Military Policy for Non-Article 5 Crisis Response Operation, North Atlantic Military Committee 2001.
10. Polak Andrzej, *Ewolucja teorii operacji*, AON, Warszawa 2012.
11. Polak Andrzej, *Sztuka wojenna*, AON, Warszawa 2014.
12. *Połączona grupa wsparcia logistycznego DD 4.6(B)*, Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych, Bydgoszcz 2014.
13. *Słownik z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2008.
14. *Traktat waszyngtoński*, Waszyngton 1999.